

**isteklilere gönderilen aşırı düşük teklif açıklama talep yazısı ekinde verilen tablolarda temel analiz girdilerine (işçilik, malzeme, makine, diğer) kadar cinsleri belirlenen analiz girdi miktarlarının ayrı ayrı verilmesi gerektiğinden idarece sınır değerin altında kalan isteklilerden yeniden aşırı düşük teklif açıklaması talep edilmesi**

Toplantı No : 2020/026

Gündem No : 15

Karar Tarihi : 10.06.2020

Karar No : 2020/UY.I-1014

**BAŞVURU SAHİBİ:**

Refüj Organizasyon A.Ş. – Atlas Maden Ürünleri Oto. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. İş Ortaklığı,

**İHALEYİ YAPAN İDARE:**

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 6. Bölge Müdürlüğü,

**BAŞVURUYA KONU İHALE:**

2019/699239 İhale Kayıt Numaralı "İmamoğlu Sulaması 3 Kısım 1

## Ünite" İhalesi

### KURUM TARAFINDAN YAPILAN İNCELEME:

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 6. Bölge Müdürlüğü tarafından 09.03.2020 tarihinde açık ihale usulü ile gerçekleştirilen "İmamoğlu Sulaması 3 Kısım 1 Ünite" ihalesine ilişkin olarak Refüj Organizasyon A.Ş. – Atlas Maden Ürünleri Oto. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. İş Ortaklığının 09.04.2020 tarihinde yaptığı şikâyet başvurusunun, idarenin 20.04.2020 tarihli yazısı ile reddi üzerine, başvuru sahibince 22.04.2020 tarih ve 18822 sayı ile Kurum kayıtlarına alınan 22.04.2020 tarihli dilekçe ile itirazen şikâyet başvurusunda bulunulmuştur.

Başvuruya ilişkin olarak 2020/732 sayılı itirazen şikâyet dosyası kapsamında yapılan inceleme neticesinde esas inceleme raporu tanzim edilmiştir.

### KARAR:

Esas inceleme raporu ve ekleri incelendi.

İtirazen şikâyet dilekçesinde özetle, idarenin yazısı ile aşırı düşük teklif açıklaması isteme yazısı kapsamında gönderilen analiz girdileriyle Kamu İhale Genel Tebliği uyarınca açıklama yapılması mümkün olmadığından idareye şikâyet başvurusu yapıldığı, idarece şikâyetin kısmen kabulüne karar verildiyse de başvurunun kısmen reddinin aşağıda sayılan nedenler ile hukuka aykırı olduğu,

a) İdarenin 30.03.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısında belirtilen "Ø3000 CTP Borular Döşendikten Sonra Basınç Testi Yapılması" adlı ve İM3-BBT-CTP-01 numaralı pozunda idarece öngörülen işçilik miktarlarının afaki olarak belirlendiği, DSİ pozlarının güncel pozlar olmayıp 2015 yılından beri yayımlanmadığı, ancak iş kalemi için İller Bankası tarafından güncel pozlar yayımlanmakta olduğu, güncel pozlar arasında Ø3000 çaplı CTP borunun basınç testinin bulunmadığı, bununla birlikte farklı çaplardaki CTP borular için basınç testi pozlarının bulunduğu, İller Bankası tarafından yayımlanan ve boru çapına göre belirlenen fiyatlar ve miktarlar arasında orantısal bir bağlantı bulunduğu, diğer boru çaplarındaki iş kalemlerinde yer alan miktarlar üzerinden interpolasyon yöntemi ile değerlendirme yapıldığında İM3-BBT-

CTP-01 poz numaralı iş kalemindeki borucu ustası analiz girdisinin işçilik miktarının 9,9825 saat, düz işçi miktarının ise 19,965 saat olması gerektiği, ancak idarece belirlenen ilgili iş kalemindeki işçilik miktarlarının aşırı bir şekilde artırıldığı, ayrıca idarece ihale dokümanı kapsamında analizler ile girdi miktarlarını gösterir analiz formatı verilmediği gibi her bir analiz girdi miktarlarının da ihale öncesinde belirtilmediği,

Kaldı ki, “Ø3000 CTP Borular Döşendikten Sonra Basınç Testi Yapılması” iş kalemindeki işçilik miktarının bu kadar yüksek alınmış olmasının yaklaşık maliyetin çok daha yüksek bir mertebede çıkmasına sebep olacağı, bu nedenle işçilik miktarlarının taraflarınca hesaplanan şekilde ve yaklaşık maliyetle uyumlu olacak şekilde düzeltilmesi gerektiği,

Öte yandan idareye yapılan şikâyet başvurusu üzerine düzeltici işlem kararı verilerek 20.04.2020 tarihinde aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısının sınır değer altında kalan isteklilere yeniden gönderildiği, 20.04.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısında yer alan İM3-BBT-CTP-01 “Ø3000 CTP Borular Döşendikten Sonra Basınç Testi Yapılması” iş kalemindeki işçilik miktarlarının tamamen kaldırıldığı,

b) İM3-Y1-01 iş kaleminde yer alan açıkta kazı yapılması imalatında 1 m<sup>3</sup> kazı imalatı yapılacak iken kazı fazlası taşınacak malzemenin 2 ton belirlenmesinin hatalı olduğu,

c) İM3-Y1-02 numaralı ve “Sanat Yapısı Kazısının Yapılması, dolguya konulması ve kazı fazlasının depo sahasına nakli” adlı iş kalemi ile İM3-Y1-03 numaralı ve “Boru Hendek Kazısının Yapılması ve Kazı Fazlasının Depo Sahasına Nakli” adlı iş kalemindeki analiz girdilerinin güncel analiz girdileri olmadığı, imalat için gerekli olmayan lağımçı, yağcı gibi analiz girdilerinin güncel pozlarda bulunmadığı ve analizlerden çıkarılması gerektiği, ayrıca İM3-Y1-02 numaralı iş kalemindeki imalatın gerçekleştirilmesi için kaya harici röpriz yapılması analiz girdi miktarının 0,72 ton, kazı nakli miktarının 1,01 ton olarak belirlendiği ve İM3-Y1-02 iş kalemindeki kazı naklinin ton cinsinden belirlendiği, ancak

İM3-Y1-02 iş kalemi ile İM3-Y1-03 iş kalemi imalat cinsi için m<sup>3</sup> cinsinden teklif alındığı hâlde kazı nakli ve röpriz için ton cinsinden analiz girdileri belirlenmesinin çelişkiye neden olduğu, İM3-Y1-02 iş kalemindeki 1 m<sup>3</sup> kazı yapılacak yerde 25 röpriz yapılmasının anlaşılamadığı,

d) İM3-Y1-05 numaralı ve “Boru Hendeğinde Yataklama, Yastık ve Gömlek Tabakası, Yapılması” adlı iş kaleminde kazı nakli için analiz girdisi belirlenmiş ise de imalat kapsamında kazı bulunmadığından kazı nakli için analiz girdisi belirlenmesinin imalatın niteliği ile bağdaşmadığı, ayrıca 1 m<sup>3</sup> imalatın 0,5 m<sup>3</sup> kum ve 1,5 m<sup>3</sup> çakıl olmak üzere toplam 2 m<sup>3</sup> malzeme kullanılmasının öngörülmesinin hatalı olduğu, 1 m<sup>3</sup> imalat için fiyat teklifi alındığına göre kum ile çakıl miktar toplamının 1 m<sup>3</sup>’e eşit olması gerektiği, analizdeki bu miktarların da düzeltilmesi gerektiği,

e) İM3-Y1-08 numaralı ve “Her Beton Sınıfında Beton İmalatı Yapılması Yerine Konulması” adlı iş kaleminde erbap işçi için miktar belirlenmiş olup, bu imalatın cinsine uygun olarak erbap işçi miktarının belirlenmesi gerektiği,

f) İM3-Y1-09 numaralı ve “Betonarme Demirinin Temini ve Yerine Konulması” adlı iş kaleminde güncel olmayan çok eski analiz girdileri kullanıldığı, 23.014 pozuna atıf yapılarak analiz içeriğinin belirlendiği görülmekte ise de söz konusu pozun 2015 yılında değiştirilerek Y.23.014 pozuna dönüştürüldüğü ve demir kesme makinesinin 1 saatlik ücreti analiz girdisi olarak belirlendiği, bu analiz ile işçilik saatlerinin önemli ölçüde azaltıldığı, analizlere göre demir kesme makinası gibi makineler de kullanılarak işçilik saatlerinin önemli ölçüde düşürüleceği,

İM3-Y1-10 numaralı ve “Çeşitli Profil, Demir, Saç İle Münferit İmalat Yapılması ve Yerine Konulması” adlı iş kalemindeki miktarların Çevre Şehircilik Bakanlığının güncel analizlerine göre yüksek belirlendiği, yine diğer demir imalatlarında olduğu gibi makine hiç kullanılmadan tüm imalat el yordamıyla ve eski yöntemle yapılacaktıymış gibi analiz girdilerinin belirlendiği, söz konusu analiz girdilerinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığının güncel “15.550.1201” poz numaralı

imalatlarına göre yeniden belirlenmesi gerektiği,  
İM3-Y1-13 pozunda da DSI'nin güncel olmayan analizlerinin kullanıldığı, demir kesme makinasına yer verilmediği, 2015 yılında tamamen güncelliğini kaybeden analizlere göre belirleme yapıldığı,

g) Analizler içerisindeki çırak girdisinin güncel SGK mevzuatına aykırı olduğu, ayrıca Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinde 18 yaşını doldurmamış işçilerin çalıştırılmayacağı hâllerin açıkça sayıldığı, fazla dikkat isteyen ve aralıksız ayakta durmayı gerektiren işlerde çırak çalıştırılmayacağı, bu itibarla analizlerdeki çırak girdilerinin çıkartılması gerektiği,

h) İdareye yapılan şikâyet üzerine düzeltici işlem kararı verilerek 20.04.2020 tarihinde yeniden istenilen aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısı ekinde analizlerin hiçbirinde işçilik miktarlarının belirlenmediği iddialarına yer verilmiştir.

Başvuru sahibinin iddialarının değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin "Sınır değer tespiti ve aşırı düşük teklifler" başlıklı 45'inci maddesinde "45.1.1.5. Bu madde kapsamında sınır değer hesaplanmasında, 4734 sayılı Kanunun 36'ncı maddesi uyarınca ilk oturumda teklif mektubu ve geçici teminatını usulüne uygun sunan isteklilerin teklifleri "geçerli teklif" olarak dikkate alınacaktır.

45.1.2. Sınır değer altındaki teklif sahiplerinden yaklaşık maliyetin % 80'lik bölümünü oluşturan iş kalemleri/gruplarına ilişkin ayrıntılar yazılı olarak istenir. Bu çerçevede; istenen açıklamanın niteliği dikkate alınarak, isteklilere beş (5) iş gününden az olmamak üzere makul bir süre verilir. Yazıda ayrıca, ihale konusu işe özgü alanlara (malzeme ocağı vb.) ilişkin olan ve açıklama istenecek girdi niteliğinde bulunan nakliyelere dair yaklaşık maliyet hesabında esas alınan mesafeler belirtilir.

45.1.2.1. İhale komisyonunca, (38.1) maddesi kapsamında idarece hazırlanan "sıralı iş kalemleri/grupları listesi"

kullanılarak yaklaşık maliyetin % 80'lik kısmına giren iş kalemleri/grupları belirlenir.

Sıralı listeye göre, tutarlarının yaklaşık maliyete oranlarının kümülatif toplamı % 80 oranına kadar olan iş kalemleri/grupları ile kümülatif toplama eklendiğinde % 80 oranının aşılmasına neden olan iş kalemi/grubu, sorgulamaya tabi tutulacak olan iş kalemleri/grupları olarak belirlenecektir. Bunların dışında kalan iş kalemleri/grupları için sorgulama yapılmayacaktır.

45.1.2.2. İhale komisyonu tarafından, açıklama istenilmesi gereken iş kalemleri/gruplarına ait idarece (38.1) maddesine göre oluşturulan "sıralı analiz girdileri listesi" kullanılarak tutarı kar ve genel gider hariç analiz toplamının % 3'üne eşit ve bu tutarın altında olan analiz girdileri tespit edilecektir.

Yaklaşık maliyeti oluşturan iş kalemi/grubu analizlerindeki analiz girdilerinden, tutarı kar ve genel gider hariç analiz toplamının %3'üne eşit ve altında olanlar için isteklilerden açıklama yapılması istenilmeyecektir.

Tutarı, kar ve genel gider hariç analiz toplamının % 3'üne eşit veya altında olması nedeniyle sorgulamaya tabi tutulmayacak analiz girdilerinin tutarlarının kümülatif toplamının kar ve genel gider hariç analiz toplamının %15'ini aşması durumunda; en küçük tutardan itibaren kümülatif toplamda % 15'lik tutarın aşılmasına neden olan analiz girdisi belirlenecek, tutarı bu girdinin tutarından daha az olan girdiler için açıklama istenilmeyecektir.

Aynı girdinin yaklaşık maliyeti oluşturan birden fazla iş kalemi/grubunun analizinde yer alması halinde bu girdinin oranı her analiz için ayrı ayrı değerlendirilerek analiz toplamının % 3'ünün altında kalıp kalmadığına göre işlem yapılır. Herhangi bir analizdeki oranı %3'ün üstünde olan analiz girdisi için açıklama istenilecektir.

Analizlerdeki işçilik girdisi, tutarları analiz toplamının % 3'üne eşit veya altında olsa dahi, açıklama istenilmeyecek girdiler arasında yer alamaz.

45.1.2.3. İhale komisyonu teklifleri aşırı düşük olarak tespit

edilen isteklilerden (45.1.2.1) maddesinde belirlediği iş kalemleri/grupları için isteyeceği açıklama ile ilgili yazıda, (45.1.2.2) maddesine göre açıklama istenilmeyecek olan analiz girdilerini de belirtecektir.

İstekliler, teklifi kapsamında yer alan iş kalemleri/grupları için hazırlayacakları analizlerde (45.1.2.2) maddesine göre açıklama istenilmeyecek olan analiz girdileri de dâhil analizlerini oluşturan tüm girdileri göstereceklerdir.

...

45.1.3. İsteklilerden teklifleri kapsamında analiz ve hesap cetveli sunmaları istenmeyecektir. Analizler ve hesap cetveli, Kanunun 38 inci maddesi uyarınca teklif fiyatı aşırı düşük olarak tespit edilen isteklilerin tekliflerinin önemli bileşenleri ile ilgili ayrıntıların belirlenmesi amacıyla, sadece aşırı düşük teklif sahibi isteklilerden istenecektir. Bu çerçevede; teklif fiyatının aşırı düşük olduğu tespit edilen istekliler tekliflerinde önemli olduğu tespit edilen bileşenlerine ilişkin olarak yapacakları açıklama kapsamında;

...

b) Teklif birim fiyatlı işlerde; açıklama istenen iş kalemlerinin birim fiyatlarına ilişkin olarak ihale dokümanında verilen analiz formatına uygun analizleri sunacaklardır. Sorgulamaya konu edilmeyen iş kalemleri/grupları için analiz sunulması istenmeyecektir.

...

45.1.4. İdare tarafından ihale dokümanı kapsamında;

a) Teklif birim fiyatlı işlerde; her bir iş kaleminin yapım şartlarına, tarif ve içeriğine göre analizde yer almasını istediği “malzeme, işçilik, makine ve diğerleri (varsa; nakliyeler, inşaat yerindeki yükleme, boşaltma, yatay ve düşey taşımalar, zamlar vb.)” sadece girdi cinslerinin belirlendiği, analiz girdileri ile miktarlarının ve tutarlarının belirtilmediği,

...

(Ek-Y.2)’de yer alan örneğe uygun analiz formatının isteklilere verilmesi, isteklilerin de tekliflerinin aşırı düşük olarak tespit edilerek kendilerinden açıklama istenmesi

durumunda, yapacakları açıklamada sunacakları analizlerin verilen bu formata uygun olması gerekmektedir.

İdare tarafından bütün iş kalemleri/iş grupları için tek bir analiz formatı düzenlenebileceği gibi, iş kalemleri/iş gruplarının yapım şartlarına göre birden fazla analiz formatı da düzenlenebilir. Ancak bu durumda, idare ihale dokümanında hangi analiz formatının hangi iş kalemleri/iş grupları için kullanılacağını belirtmek zorundadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarınca yayımlanmış birim fiyatlar ile uyumlu olmayan iş kalemleri (özel iş kalemleri) ile idarelerce tasarlanan ve birden fazla iş kalemini ihtiva eden iş kalemleri (paçal iş kalemi) için bu iş kalemlerinde bulunan analiz girdileri ve miktarlarının gösterildiği analiz formatlarının, ihale dokümanı kapsamında veya aşırı düşük tekliflere yönelik açıklama istenmesine ilişkin yazı ekinde verilmesi gerekmektedir. Ancak idarece niteliği gereği analiz formatı hazırlanamayan iş kalemlerine ilişkin isteklilerin açıklamaları kapsamında analiz sunmalarına gerek olmayıp, anılan iş kalemlerine ilişkin açıklamalar 45.1.13 maddesi uyarınca yapılabilir.” açıklaması yer almaktadır.

İdari Şartname'nin “İhale konusu işe ilişkin bilgiler” başlıklı 2'nci maddesinde “2.1. İhale konusu işin

a) Adı: İmamoğlu Sulaması 3. Kısım 1. Ünite

b) Yatırım proje no'su/kodu:2016A010050

c) Miktarı (fiziki) ve türü:

7640 ha alanın sulanmasını sağlayacak Borulu Sulama Şebekesi ve sanat yapıların imalatı

Ayrıntılı bilgi idari şartnamenin ekinde yer almaktadır.

ç) Yapılacağı yer: Adana İli İmamoğlu İlçesi” düzenlemesi,

Anılan Şartname'nin “Sınır değer” başlıklı 33'üncü maddesinde “33.1. İhale komisyonu verilen teklifleri değerlendirdikten sonra Kurum tarafından belirlenen yöntemle göre sınır değeri hesaplar.

33.2. Teklifi sınır değer altında kalan isteklilerden Kanunun 38 inci maddesine göre açıklama istenecektir. Bu kapsamda; ihale komisyonu sınır değer altında kalan teklifleri aşırı düşük teklif olarak tespit eder ve bu teklif

sahiplerinden Kurum tarafından belirlenen kriterlere göre teklifte önemli olduğunu tespit ettiği bileşenler ile ilgili ayrıntıları yazılı olarak ister. İhale komisyonu;

- a) Yapım yönteminin ekonomik olması,
- b) Seçilen teknik çözümler ve teklif sahibinin işin yerine getirilmesinde kullanacağı avantajlı koşullar,
- c) Teklif edilen işin özgünlüğü,

gibi hususlarda yapılan yazılı açıklamaları dikkate alarak aşırı düşük teklifleri değerlendirir. Bu değerlendirme sonucunda, açıklamaları yeterli görülmeyen veya yazılı açıklamada bulunmayan isteklilerin teklifi reddedilir. İhale komisyonunca reddedilmeyen teklifler, geçerli teklif olarak belirlenir. İhale üzerinde bırakılan isteklinin teklifinin sınır değerin altında olması durumunda kesin teminat 40.2 maddesinde yer alan hüküm uyarınca hesaplanan tutar üzerinden alınır." düzenlemesi yer almaktadır.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 6. Bölge Müdürlüğü tarafından "İmamoğlu Sulaması 3 Kısım 1 Ünite" yapım işi ihalesinin açık ihale usulü ile 05.02.2020 tarihinde yapıldığı, idarece 30.03.2020 tarihinde teklif fiyatı sınır değerin altında kalan isteklilerden aşırı düşük teklif açıklaması talep edildiği, bunun üzerine idarece istenilen aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısı kapsamında gönderilen analiz girdileriyle Kamu İhale Genel Tebliği uyarınca açıklama yapılması mümkün bulunmadığından başvuru sahibi istekli tarafından 09.04.2020 tarihinde idareye şikâyet başvurusunda bulunulduğu, idarece 20.04.2020 tarihinde EKAP üzerinden tebliğ edilen şikâyete cevap yazısı ile başvurunun kısmen kabulüne, kısmen de reddine karar verildiği ve aynı tarihte sınır değerin altında kalan isteklilerden yeniden aşırı düşük teklif açıklaması talep edildiği, akabinde başvuru sahibi istekli tarafından 22.04.2020 tarihinde de Kamu İhale Kurumu'na itirazen şikâyet başvurusunda bulunulduğu görülmüştür.

İdare tarafından gönderilen ve 08.05.2020 tarihinde Kurum kayıtlarına alınan ihale işlem dosyası incelenmiş olup söz konusu belgelere ek olarak İM3-BBT-CTP-01 iş kalemindeki işçilik miktarı hesaplamaları ile İM3-Y1-01 poz numaralı ve

İM3-Y1-02 poz numaralı iş kalemlerinde belirlenen taşınacak malzemelerin ton cinsinden miktarlarının ne şekilde belirlendiğine ilişkin ayrıntılı hesaplamaların yapıldığı belgelere de ihtiyaç duyulmuştur. Bu hususta gerekli belgeler 22.05.2020 tarihinde ilgili idareden istenilmiş olup 01.06.2020 tarihinde Kurum kayıtlarına alınmıştır.

a) İdarece isteklilere gönderilen 30.03.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklama talep yazısı ve ekleri incelendiğinde, itirazın şikâyetine konu olan İM3-BBT-CTP-01 poz numaralı ve “Ø3000 CTP Borular Döşendikten Sonra Basınç Testi Yapılması” adlı özel iş kaleminde yer alan 10.100.1062 poz numaralı düz işçi analiz girdi miktarının 25,660 saat olarak, 10.100.1050 poz numaralı borucu ustası analiz girdi miktarının ise 12,830 saat olarak belirlendiği, akabinde idarece şikâyet üzerine alınan düzeltici işlem kararı ile 20.04.2020 tarihinde yeniden gönderilen aşırı düşük teklif açıklama talep yazısı ekinde ilgili iş kaleminde yer alan işçilik miktarlarının tamamen kaldırıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu iş kalemindeki işçilik miktarlarının ne şekilde hesaplandığına ilişkin ilgili idaresinden ek bilgi ve belgeler istenilmiş olup 01.06.2020 tarihinde Kurum kayıtlarına alınmıştır.

İlgili belgeler incelendiğinde, idarece Ø3000 mm çapındaki CTP boru kesit alanı, İB-43.550.1122 poz numaralı iş kalemindeki Ø2400 mm çaplı CTP boru kesiti alanına oranlanmak suretiyle İM3-BBT-CTP-01 poz numaralı iş kaleminde yer alan işçilik miktarlarının hesaplandığı anlaşılmıştır.

Bahse konu İB-43.550.1122 poz numaralı ve “Çapı 2400 mm CTP döşendikten sonra basınç deneyi yapılması” adlı iş kaleminde bulunan işçilik türlerinden 10.100.1062 poz numaralı düz işçi girdi miktarının 15 saat olduğu, 10.100.1050 poz numaralı borucu ustası girdi miktarının ise 7,5 saat olduğu görülmektedir.

Ayrıca İB-43.550.1121 poz numaralı ve “Çapı 2200 mm CTP döşendikten sonra basınç deneyi yapılması” adlı iş kaleminde bulunan işçilik türlerinden 10.100.1062 poz numaralı düz işçi girdi miktarının 13,8 saat olduğu, 10.100.1050 poz numaralı borucu ustası girdi miktarının ise 6,9 saat olduğu

görülmektedir.

İdarece yapılan hesaplamalarda Ø3000 mm çapındaki CTP boru kesiti alanının 7,065 m<sup>2</sup> olarak alındığı görülmüş olup her ne kadar oranlamada İB-43.550.1122 poz numaralı iş kaleminin kullanıldığı ifade edilmiş olsa da İB-43.550.1121 poz numaralı iş kalemi değerleri esas alınarak hesaplama yapıldığı, yapılan hesaplamalarda Ø2200 mm çapındaki CTP boru kesit alanının, borucu ustası miktarının 6,9 saat olarak ve düz iş miktarı ise 13,8 saat olarak hesaba dâhil edildiği görülmüştür.

İlgili boru kesiti alanlarının (Ø3000 ile Ø2200) oranlanması sonucunda elde edilen katsayının 1,859504132 ( $7,065/3,7994 = 1,859504132$ ) olduğu ve elde edilen bu katsayının da İB-43.550.1121 poz numaralı iş kaleminde yer alan borucu ustası işçilik miktarı ve düz işçi işçilik miktarı ile çarpılmak suretiyle İM3-BBT-CTP-01 poz numaralı iş kalemi için borucu ustası işçilik miktarının 12,830 ( $1,859504132 \times 6,9$ ) saat olarak ve düz işçi işçilik miktarının 25,660 ( $1,859504132 \times 13,8$ ) saat olarak hesaplandığı görülmüştür.

İdarenin belirttiği gibi İB-43.550.1122 poz numaralı iş kaleminde yer alan değerler esas alınarak hesaplamalar gerçekleştirilmiş olması durumunda ise; Ø2400 mm çapındaki CTP boru kesiti alanının 4,5216 m<sup>2</sup> olduğu, ilgili boru kesiti alanlarının (Ø3000 ile Ø2400) oranlanması sonucunda elde edilecek katsayının 1,5625 ( $7,065/4,5216 = 1,5625$ ) olacağı ve elde edilen bu katsayının da İB-43.550.1122 poz numaralı iş kaleminde yer alan borucu ustası işçilik miktarı ve düz işçi işçilik miktarı ile çarpılmak suretiyle İM3-BBT-CTP-01 poz numaralı iş kalemi için borucu ustası işçilik miktarının 11,72 ( $1,5625 \times 7,5$ ) saat olarak ve düz işçi işçilik miktarının 23,44 ( $1,5625 \times 15$ ) saat olacağı hesaplanmıştır.

Yapılan inceleme neticesinde, idarece hesaplama metodu olarak İB-43.550.1122 poz numaralı iş kaleminde yer alan değerler esas alınarak İM3-BBT-CTP-01 iş kaleminde yer alan işçilik miktarlarının belirlenmesinde bir aykırılık bulunmadığı, ancak İB-43.550.1122 poz numaralı iş kaleminde yer alan değerler esas alınarak hesaplamalar yapılması gerekirken İB-43.550.1121 iş kaleminde yer alan değerler kullanılarak işçilik

miktarlarının belirlenmesinin hatalı olduğu, bu itibarla İB-43.550.1122 poz numaralı iş kaleminde yer alan değerler esas alınarak İM3-BBT-CTP-01 iş kalemindeki işçilik miktarlarının yeniden belirlenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Ayrıca idareye şikâyet üzerine alınan düzeltici işlem kararı ile 20.04.2020 tarihinde yeniden istenilen aşırı düşük teklif açılması talep yazısı ekinde yer alan ilgili paçal iş kalemine ait analizde işçilik miktarlarının yer almadığı da görülmüştür.

Sonuç olarak, İM3-BBT-CTP-01 numaralı iş kalemi analizi için yukarıda yer alan değerlendirmeler dikkate alınarak işçilik miktarlarının hesaplanması ve bu miktarlara analizlerde yer verilmek suretiyle idarece yeniden aşırı düşük teklif açıklaması talep edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b) İdarece isteklilere gönderilen 30.03.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklama isteme yazısı ve eklerinde yer alan analizler ile 20.04.2020 tarihinde yeniden gönderilen aşırı düşük teklif açıklama isteme yazısı ve eklerinde yer alan analizler incelendiğinde; itirazın şikâyetine konu olan İM3-Y1-01 poz numaralı paçal iş kaleminde yer alan 07.006/22 poz numaralı nakliye iş kaleminin miktarının 2,02 ton olarak belirlendiği, ancak kazı nakline esas miktarının ne şekilde belirlendiğine ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunmadığı anlaşıldığından ilgili idaresinden gerekli bilgi ve belgeler istenilmiş olup söz konusu hesaplamaya ilişkin yazı 01.06.2020 tarihinde Kurum kayıtlarına alınmıştır.

Söz konusu belgeler incelendiğinde, idarece işin jeoloji raporuna göre kazı klaslarının %30 toprak, %50 küskülük ve %20 kaya olarak belirlendiği, Proje İnşaat Dairesi Birim Fiyat Tarifleri Kitabının “Taşıma İşleri Uygulama Kriterleri” başlıklı nakliye birim fiyatlarına ilişkin 12’nci notta proje kazı kesitinde ölçülen kazının zemin cinsine göre yoğunluklarının verildiği, buna göre toprağın yoğunluğunun 1,8 ton/m<sup>3</sup>, küskülüğün yoğunluğunun 2,0 ton/m<sup>3</sup> ve kayanın yoğunluğunun 2,4 ton/m<sup>3</sup> olarak hesaplamalarda kullanıldığı ve bu yoğunluklar kullanılarak 1 m<sup>3</sup> malzemenin ağırlığının 2,02 ton olarak hesaplandığı belirtilmiştir.

Bu itibarla, idare tarafından yapılan hesaplamalarda ihaleyi yapan idarenin merkezi teşkilat birimi tarafından yayımlanan birim fiyat tarif kitabında yer alan değerlerin kullanıldığı, kullanılan malzeme yoğunluklarının malzeme cinslerine uygun olduğu, malzeme cinsine göre analizdeki 1 m<sup>3</sup> ağırlık yüzdesi (0,3-0,5-0,2) ile malzeme yoğunluğu (1,8-2,0-2,4) çarpılmak suretiyle taşınacak malzemenin “ton” birimi cinsinden miktar hesaplanmasında aykırılık bulunmadığı, idarece istenilen miktar üzerinden açıklama yapılması gerektiği görüldüğünden başvuru sahibinin iddiasının yerinde olmadığı sonucuna varılmıştır.

c) Yaklaşık maliyet eki ve cetveli incelendiğinde, itirazın şikâyeteye konu olan İM3-Y1-02 poz numaralı paçal iş kaleminin analizinde, DSİ-15.002, DSİ-15.007, DSİ-15.011/1, DSİ-14.012/1, DSİ-14.013/1, DSİ-14.015/1, DSİ-15.040, DSİ-15.041, DSİ-15.D/1, DSİ-15.050 ve DSİ-07.006/22 poz numaralı iş kalemlerinin yer aldığı, bahse konu kalemlerden DSİ-14.015/1 paçal iş kaleminde 10.100.1011 poz numaralı lağımçı rayicinin yer aldığı ve 15.041 paçal iş kaleminin alt analizi olan “Ekskavatörün 1 saatlik ücreti (100 hp)” adlı ve 19.100.1001 poz numaralı iş kaleminin içinde de 10.100.1059 poz numaralı yağcı rayicinin yer aldığı görülmüştür.

İM3-Y1-03 poz numaralı paçal iş kaleminin analizinde ise, DSİ-15.D.61, DSİ-15.D.62, DSİ-15.D.63 ve DSİ-07.006/22 poz numaralı iş kalemlerinin yer aldığı, ilgili analizlerinde alt analizlerinde 10.100.1011 poz numaralı lağımçı rayicinin ve 10.100.1059 poz numaralı yağcı rayicinin yer aldığı görülmüştür.

Başvuru sahibinin de iddia ettiği gibi İM3-Y1-02 poz numaralı paçal iş kaleminin analizinde yer alan DSİ-15.002, DSİ-15.007, DSİ-15.011/1, DSİ-14.012/1, DSİ-14.013/1, DSİ-14.015/1, DSİ-15.040, DSİ-15.041, DSİ-15.D/1, DSİ-15.050 ve DSİ-07.006/22 poz numaralı analizler ile İM3-Y1-03 poz numaralı paçal iş kaleminin alt analizinde yer alan DSİ-15.D.61, DSİ-15.D.62, DSİ-15.D.63 ve DSİ-07.006/22 poz numaralı analizlerin birim fiyatlarının en son 2015 yılına ait olduğu, ancak bahse konu analizlerin de alt analizlerinde

bulunan lağımıcı ve yağcı rayiç bedellerin güncel fiyatlarının hala kullanılmakta olduğu ve 2019 ile 2020 güncel fiyatlarının yer aldığı, dolayısıyla başvuru sahibinin iddia ettiğinin aksine iş kalemlerinin güncel rayiçler kullanılarak oluşturulduğu görüldüğünden başvuru sahibinin iddiasının yerinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca İM3-Y1-02 poz numaralı paçal iş kalemi ile İM3-Y1-03 poz numaralı paçal iş kalemi için m<sup>3</sup> cinsinden teklif alındığı ve söz konusu paçal iş kalemlerinin alt analizlerinde bahsedilen kazı ve röpriz miktarlarının ton cinsinden belirtildiği görülmektedir. Bilindiği üzere malzemelerin m<sup>3</sup> cinsi ile ton cinsi arasında malzeme yoğunluk katsayısı kullanılarak dönüşüm sağlanabileceği, dolayısıyla m<sup>3</sup> olarak teklifi oluşturulan bir paçal iş kalemi içinde yer alan röpriz ve kazı miktarlarına ilişkin ton birimi üzerinden aşırı düşük teklif açıklaması istenebileceği ve açıklamanın bu şekilde yapılmasına herhangi bir engel oluşturmadığı görüldüğünden başvuru sahibinin iddiasının yerinde olmadığı sonucuna varılmıştır.

d) Yaklaşık maliyet cetveli ve eki incelendiğinde, İM3-Y1-05 poz numaralı ve "Boru Hendeğinde Yataklama, Yastık ve Gömlek Tabakası, Yapılması" adlı paçal iş kaleminin analizinde DSİ-15.D/3.1, DSİ-15.050, DSİ-15.D/1 ve DSİ-07.006 poz numaralı iş kalemlerinin yer aldığı görülmektedir.

Bahsedilen paçal iş kaleminin ihale dokümanının da yer alan birim fiyat tarifine bakıldığında, iş kaleminin muhteviyatında kazıya rastlanılmadığı, ayrıca yaklaşık maliyet cetveli ve eki incelendiğinde de bahsedilen kalemin analizinde yer alan 07.006 poz numaralı ve "kırma taş nakli (18 km)" adlı analiz girdisinin yer aldığı görülmektedir. İdarece 30.03.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklama talep yazısı ve ekinde yer alan İM3-Y1-05 poz numaralı paçal iş kalemine ait analizde 07.006/22 poz numaralı kazı naklinin yer aldığı, ancak idarece 20.04.2020 tarihinde yeniden gönderilen aşırı düşük teklif açıklama talep yazısı ve ekinde yer alan ilgili pozun analizinde 07.006 poz numaralı ve "kırma taş nakli (18 km)" adlı analiz girdisine yer verilerek bu hususun düzeltildiği

dolayısıyla 07.006/22 numaralı kazı nakli girdisine yer verilmesinin uygun olmadığı anlaşılmıştır. Bu itibarla iddianın söz konusu kısmı ilk açıklama isteme yazısı ekindeki analizler bakımından yerinde olmakla birlikte şikâyet başvurusu sonrası gönderilen analizler ile düzeltildiği anlaşıldığından başvuru sahibinin iddiasının yerinde olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ayrıca idarece 30.03.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısı ve ekinde yer alan İM3-Y1-05 poz numaralı paçal iş kalemine ait analizde kum miktarının 0,5 m<sup>3</sup>, çakıl miktarının ise 1,5 m<sup>3</sup> olarak belirlendiği, bahsedilen kum ve çakıl rayiçlerinin DSİ-15.D/3-1 poz numaralı birim fiyatın analizinde bulunan 04.003/B-2 numaralı fiyatın analizinde yer aldığı, kum ve çakıl rayiçlerinin sırasıyla 10.130.1005 ve 10.130.1002 poz numaralı olduğu, bahsedilen malzemelerin bulunduğu 04.003/B-2 numaralı iş kaleminin resmi kamu kurum ve kuruluşu tarafından düzenlendiği ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen bu birim fiyat analizinin içeriğinde 1 m<sup>3</sup>'lük imalat için toplam 2 m<sup>3</sup> malzeme (kum – 0,5 m<sup>3</sup>, çakıl – 1,5 m<sup>3</sup>) kullanılacağı belirlendiği ve aşırı düşük teklif açıklama isteme yazısı ekindeki analizin bu birim fiyat analizine uygun istenildiği görüldüğünden başvuru sahibinin iddiasının yerinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan idarece 30.03.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısı ve ekinde yer alan İM3-Y1-05 poz numaralı paçal iş kalemine ait analizde kum miktarının 0,5 m<sup>3</sup>, çakıl miktarının ise 1,5 m<sup>3</sup> olarak belirlendiği görülmektedir. Ancak 04.003/B-2 poz numaralı iş kaleminin içeriğinde toplam 1,5 m<sup>3</sup> kum; 0,5 m<sup>3</sup> çakıl bulunmaktadır. Dolayısıyla kum ve çakıl miktarlarının hatalı yazıldığı görüldüğünden bahsedilen miktarların düzeltilerek idarece yeniden aşırı düşük teklif açıklaması talep edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

e) İdarece isteklilere gönderilen 30.03.2020 tarihli aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısı ve ekinde yer alan İM3-Y1-08 poz numaralı paçal iş kalemine ait analizde 10.100.1063 poz numaralı erbab işçi rayicinin yer aldığı, erbab işçi

miktarının 0,00000 olarak belirtildiği, ancak İM3-Y1-08 poz numaralı paçal iş kaleminin analizinde yer alan hiçbir iş kaleminin içerisinde erbab işçi girdisinin bulunmadığının görüldüğü, bu itibarla erbab işçi girdisinin bahse konu paçal iş kaleminin analizinde bulunmaması gerektiği anlaşıldığından, idarece yeniden aşırı düşük teklif açıklaması talep edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

f) Başvuru sahibi tarafından İM3-Y1-09, İM3-Y1-10 ve İM3-Y1-13 poz numaralı paçal iş kalemlerinin analizinde yer alan bazı iş kalemlerinin güncel olmadığı ve iş kalemlerinin demir imalatlarının el yordamıyla yapılacak şekilde oluşturulduğu iddiası incelendiğinde, öncelikli olarak belirtmek gerekir ki, idareler tarafından hazırlanan analizlerin iş kalemleri için hazırlanan birim fiyat tarifleri ile uyumlu olması gerekliliği bulunmaktadır.

Bahse konu olan paçal iş kalemlerinin ihale dokümanında yer alan birim fiyat tariflerine bakıldığında, demir imalatlarının demir kesme makinesi aracılığıyla yapılacağına ilişkin açık bir ifadenin yer almadığı, dolayısıyla analizlerde demir kesme makinesi kullanılma zorunluluğu bulunmadığı, hal böyle olunca idare tarafından oluşturulan analizlerde kullanılan iş kalemleri ile birim fiyat tarifleri arasında da bir uyumsuzluk bulunduğu bahsedilemeyeceği, ayrıca Kamu İhale Genel Tebliği açıklamaları uyarınca isteklilerin sunacakları analizlerin idarece verilen analiz formatına uygun olması gerektiği, dolayısıyla idarece istenilecek açıklamanın hazırlanan analizlere uygun olması gerektiği ve isteklilerce açıklamanın bu şekilde yapılabileceği görüldüğünden başvuru sahibinin iddiasının yerinde olmadığı sonucuna varılmıştır.

g) Başvuru sahibinin bahsettiği çırak rayicinin, açıklanması istenen paçal iş kalemlerinin (Örnek: İM3-Y1-10 paçal iş kalemi analizindeki iş kalemlerinden DSİ-25.137 poz numaralı ve "Demir imalatının korozyona karşı boyanması" adlı birim fiyat) analizinde ÇŞB-10.100.1064 poz numarası ile yer aldığı, dolayısıyla çırak rayicinin bulunduğu paçal iş kalemlerinin mahiyeti ve söz konusu rayicin kamu kurum ve kuruluşlarına ait birim fiyat analizleri içerisinde yer aldığı hususları bir

arada değeriendirildiğinde başvuru sahibinin iddiasının yerinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır

h) İdareye yapılan şikâyet üzerine düzeltici işlem kararı verilerek idarece 20.04.2020 tarihinde yeniden gönderilen aşırı düşük teklif açıklama talep yazısı ekinde verilen analizlerin tablolar halinde verildiği, tablolar içerisinde işin kapsamında yer alan ve aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında belirlenen iş kalemlerinin en alt analiz girdisine kadar olan rayiçlerinin belirtildiği, ancak rayiçlerin miktar sütununda idarece verilmesi gereken miktarların yer almadığı, bunun yerine analiz tabloları altında yer alan tablolar içine paçal iş kalemleri ile en alt analiz girdilerine kadar olanlar arasında yer alan iş kalemlerinin miktarlarının, diğer bir deyişle ara iş kalemleri miktarlarının verildiği görölmektedir. Ancak Kamu İhale Genel Tebliğ açıklamaları dikkate alındığında aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında paçal iş kalemlerinin temel analiz girdi miktarlarının ayrı ayrı verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla kararda yer verilen 30.03.2020 tarihinde gönderilen aşırı düşük teklif açıklaması talep yazısı ekinde verilen analizlerle ilgili tespit edilen aykırılıkların düzeltilmesi ve 20.04.2020 tarihinde yeniden gönderilen aşırı düşük teklif açıklama talep yazısı ekinde verilen tablolarda temel analiz girdilerine (işçilik, malzeme, makine, diğer) kadar cinsleri belirlenen analiz girdi miktarlarının ayrı ayrı verilmesi gerektiğinden idarece sınır değerin altında kalan isteklilerden yeniden aşırı düşük teklif açıklaması talep edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, yukarıda mevzuata aykırılıkları belirtilen işlemlerin düzeltici işlemle giderilebilecek nitelikte işlemler olduğu tespit edildiğinden, idarece sınır değerin altında kalan isteklilerden yeniden aşırı düşük teklif açıklaması talep edilmesi ve bu aşamadan sonraki işlemlerin mevzuata uygun olarak yeniden gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 4734 sayılı Kanun'un 65'inci maddesi uyarınca bu kararın tebliğ edildiği veya tebliğ edilmiş

sayıldığı tarihi izleyen 30 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde dava yolu açık olmak üzere,Anılan Kanun'un 54'üncü maddesinin onbirinci fıkrasının (b) bendi gereğince düzeltici işlem belirlenmesine,  
Oybirliği ile karar verildi.